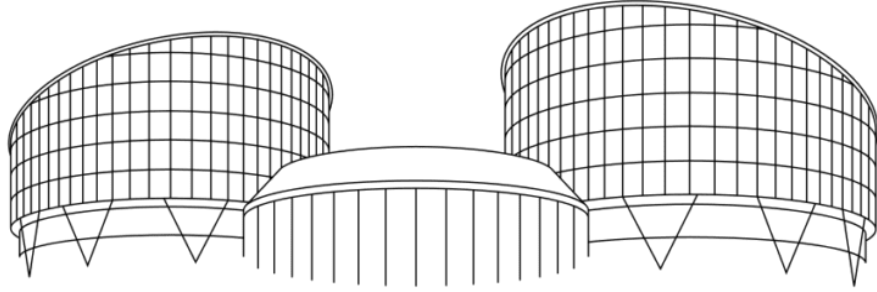

Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bilgi Notu

Temmuz 2024

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Temmuz ayında Daire ve Büyük Daire formasyonunda esasa ilişkin 19 karar verdi. Mahkeme, bu kararların 16'sını yüksek ve orta öneme sahip karar olarak tasnif etti. Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği olarak bu 16 karar hakkında Türkçe bilgi notları hazırladık.

**Meli ve Swinkels Family Brewers N.V. /Arnavutluk
Başvuru No: 41373/21 ve 48801/21
Karar Tarihi: 16/07/2024**

Md.6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal (Gerekçeli Karar Hakkı Bakımından)

Birinci başvuru Astrit Meli bir Arnavutluk vatandaşıdır. İkinci başvuru Hollanda merkezli bir limited şirkettir. Meli, 2008'de bir taşınmazla ilgili bir hukuk davasını kaybetmiş, bu dava kapsamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. 2021 yılında yasaya göre dokuz hâkimden oluşması gereken heyet altı hâkimle toplanmış, başvuru hakkının gerekçeli karar hakkı ile ilgili başvurusunu ikiye karşı dört oy ile kabul etmiş, silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiası hakkında ise üçe üç eşit oy sonucu ortaya çıkmışsa da yasaya göre kabul için en az beş oy gerektiğinden her iki iddia da kabul edilmemiştir. İkinci başvuru, kaybettiği bir marka-patent davasında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurmuş, dokuz hâkimle toplanması gereken Mahkeme heyeti yedi hâkimle toplanmış, başvuru lehine üçe karşı dört oyla ihlal kararı verilmiş olmasına rağmen benzer şekilde kabul için en az beş oy gerekmesi nedeniyle başvuru kabul edilmemiştir. Başvurular Anayasa Mahkemesinin eksik hâkimlerle verilen kararları dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. AİHM, nitelikli çoğunluğu şart koşmanın kendiliğinden mahkemeye erişim hakkı ihlaline yol açmadığını, böylesi kuralların anayasa yargılamalarında sıklıkla rastlanan bir durum olduğunu ve bunun meşru amaçlara hizmet edebileceğini vurgulayarak somut olaylarda başvuru lehine en az beş oya ulaşamamış olmasını ihlal olarak değerlendirmemiştir. Öte yandan AİHM, ilgili kararlarında AYM heyeti üyelerinin ne oy verdiklerine dair dipnottaki kısa açıklamalarla yetinilmesinin ve davanın esası ile verilen kararların dayanaklarına dair gerekçelere yer verilmemesinin gerekçeli karar hakkının ihlali olduğuna karar vermiştir.

Savinovskikh ve diğerleri/Rusya

Başvuru No: 16206/19

Karar Tarihi: 09/07/2024

Md.8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Başvurucular Yulia Savinovskikh ve evlat edindiği her ikisi de 2012 doğumlu D.D. ile K.K.'dir. Savinovskikh doğumundaki atanmış cinsiyeti kadın olan cinsiyet değiştirmiş bir erkektir. Başvurucu sırasıyla 2014 ve 2016'da devlet bakım evlerinde kalan D.D. ile K.K. adlı iki çocuğun velayetini almıştır. Başvurucu Temmuz 2017'de transseksüel olarak tanınmış ve geçiş ameliyatı olmuştur. Sosyal Hizmetler yetkilileri bir ay sonra bu durumu öğrenmiş, başvurunun evini ziyaret etmiş, hazırladıkları rapora göre yaşam koşullarının yetersiz olması gerekçesiyle çocukları alarak bir devlet kurumuna yerleştirmiş, açılan davada başvuranın talep ve itirazları reddedilmiştir. Başvurucu, D.D. ile K.K.'nin velayetinin kendisinden alınması dolayısıyla özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini, bu işlemin kendisinin cinsiyet değiştirmesi bahane edilerek yapılmasıyla ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, çocukların velayetlerinin alınmasının nedeninin esasen başvurunun cinsiyet değiştirerek ulusal yasada tanımlandığı şekliyle bir erkek ile kadının birliğini gerektiren "geleneksel aile" kavramına aykırı davranması ve bu bakımdan çocukların fiziksel, ruhsal ve âhlâkî gelişimlerini olumsuz etkilediği iddiası olduğunu gözlemlemiştir. Velayetin alınması kararının herhangi bir uzman görüşüne dayanmadığı, meseleyi ele alan ulusal mahkemelerin mevzuattaki "ebeveynlerin aynı cinsiyette olmasının imkânsızlığı"na dayanmakla yetindiği, ulusal yetkililerin ev ortamının sağlıklı olduğuna ve başvuru ile eşinin ebeveynlik görevlerini yasaya uygun olarak yerine getirdiğine yönelik beyanlarının dikkate alınmadığı kanısına ulaşan Mahkeme dosya kapsamında çocukların ebeveynlerine karşı geliştirdikleri duygusal bağlılığa hiç değinilmediğini, yetkililerin çocuğun üstün yararı ilkesi bağlamında aileyi oluşturan her bir bireye yönelik derinlemesine analiz yapılmadığını da dikkate alarak özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme bu ihlal kararı ışığında ayrımcılık yasağına ilişkin iddiayı ayrıca ele almayı gerekli bulmamıştır.

Djeri ve diğerleri/Letonya

Başvuru No: 50942/20, 2022/21

Karar Tarihi: 18/07/2024

Md.8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal Değil

P1/Md.2 - Eğitim Hakkı - İhlal Değil

Md.14 - Ayrımcılık Yasağı - İhlal Değil

Başvurucular Letonya'da Rusça konuşan azınlığa mensup kişilerdir. Mevzuata göre Letonca tek ulusal dil olmasına rağmen ülkede eğitim hem Letonca hem de Rusça olarak yürütülmektedir. 2018'de yürürlüğe giren düzenleme ile daha önceki yaşlara ait zorunlu olmayan derslerden sonra beş ve daha büyük yaştaki çocukların alacağı oyun bazlı zorunlu derslerin Letonca olacağı öngörülmüştür. Başvurucular düzenlemenin özel ve aile hayatına saygı haklarını, eğitim haklarını ve eğitim hakkı bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuşlardır. Mahkeme bir kısım başvuruları kabul edilmez bulmuş, ikinci bir kısım başvurular bakımından AİHS'te düzenlenen haliye eğitime erişim hakkının belli bir dilde eğitim görme hakkını kapsamadığı ve çocukların halihazırda Letonca eğitimlerine devam ediyor olmalarını da gözeterek bu konudaki ihlal iddialarını reddetmiştir. Mahkeme, eğitim hakkı bağlamında ayrımcılık yasağına yönelik geri kalan başvurular bakımından önceki içtihadına atıfta bulunarak uzun yıllar süren Sovyet egemenliğine son verildikten sonra Letonca'yı güçlendirmenin, eğitimde birliği ve eşit erişimi kolaylaştırmayı sağlamanın meşru amaçlar olduğunu vurgulamıştır. Düzenlemeyle Sovyet döneminde oluşan eşitsizliklerin giderilmesinin hedeflenmesinin ve azınlık grupların kamu hayatına katılması için ulusal dilin öğretilmesinin makul gerekçeler olduğunun altını çizen Mahkeme dil öğreniminde erken yaşların önem arz ettiğini kabul ederek devletlerin bu konudaki takdir marjının daha dar olması gerektiğini hatırlatmıştır. AİHM, devletin okul öncesi eğitimin yalnızca ilk aşamasına yönelik birtakım düzenlemeler getirmiş olması, bu aşamanın zorunlu olmaması ve zorunlu olan ikinci aşama ile ilköğretim aşamasında Rusça konuşan çocukların ana dili eğitimine yönelik tedbirlerin alınmış olması karşısında yasal düzenlemeyle getirilen değişiklikleri orantılı bularak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

W.W./Polonya

Başvuru No: 31842/20

Karar Tarihi: 11/07/2024

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı- İhlal

Başvuru, resmî makamlarca erkek olarak tanınan başvurucunun hapis hanesindeyken cinsiyet geçiş sürecinin bir parçası olarak hormon tedavisi görmemesine izin verilmemesi ile ilgilidir. Başvurucu 2018'de doktor tavsiyesi üzerine kaldığı cezaevi müdürü izniyle hormon tedavisi görmeye başlamıştır. 2020'de bir başka cezaevine nakledilen başvurucunun tedavisi herhangi bir uzman görüşü alınmaksızın sona erdirilmiş, Temmuz 2020'de ilaçları tükendiğinden tedavisi kesintiye uğramıştır. Başvurucu diğer haklarıyla birlikte özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, başvurucunun başvuru tarihi itibarıyla iki yıldır tedavisinin sürmekte olduğunu, cezaevi idaresinin müdahalesinin kişisel özerkliğin en önemli unsurlarından birisi olan cinsiyetini tanımlama özgürlüğünü kısıtladığını, cinsiyet geçiş sürecinin acı verici ve uzun bir süreç olması hasebiyle bunun başvurucunun kişisel kaprisi olarak değerlendirilemeyeceğini, başvurucunun tedavi giderlerini kendisinin karşılaması dolayısıyla devlete bir yük teşkil etmediğini ve tedavisinin kesilmesinin uzman görüşüne dayanmadığını gözeterek başvurucunun özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Hanovs/Letonya

Başvuru No: 40861/22

Karar Tarihi: 18/07/2024

Md.3 ve Md.8 bağlamında Md.14- İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ile Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı Bağlamında Ayrımcılık Yasağı- İhlal

Başvurucu ile partneri yürüyüş yaptıkları sırada homofobik bir saldırıya uğramış, fiziksel saldırıdan bir dükkana sığınarak kurtulmuşlardır. Saldırı sonrasında J.P. adlı saldırgan gözaltına alınmış, holiganlık suçlamasıyla alınan savunmasında küfürlü bir dille başvurucu ile partnerinin kamuya açık bir yerde elleri birbirlerinin belinde dolaşmalarından rahatsız olduğunu, onlara küfrettiğini söylemiştir. Şüpheli hakkında basit holiganlık nedeniyle 70 Euro idarî para cezası verilmiştir. Başvurucu yetkililerin homofobik bir nefret suçuna karşı etkili soruşturma yükümlülüğünü yerine getirmediğini, her ne kadar cismani zarardan kaçmışsa da eylemin aşağılayıcı ve tehdit ediciliği dolayısıyla insanlık dışı ve aşağılayıcı

muamele yasağı, özel ve aile hayatına saygı hakkı ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkeme, LGBTI bireylerin birbirlerine karşı sergiledikleri duygusal jestler nedeniyle tetiklenen saldırının iki kişi arasındaki samimi bir anı bir korku ve travma anına dönüştürmesinin insanlık onuruna aykırılık teşkil ettiğini saptamıştır. Bu tür saldırıların mağdurların insanî duygularını açıkça ortaya koymalarını engellediğini ve bu kişileri görünmezliğe ve marjinalleşmeye ittiğini ifade eden Mahkeme, yetkililerin saldırının ayrımcı niteliğine rağmen eylemi dar bir biçimde yorumlayarak şüphelinin nefret saikini göz ardı ettiğini belirlemiştir. AİHM, saldırganlara verilen idarî para cezasının devlet yetkililerinin AİHS çerçevesinde, homofobik saldırılara karşı yeterli ve etkin bir biçimde önlem alacaklarına dair verdikleri taahhüt karşısında yetersiz bir yaptırım olduğuna işaret ederek, devletin ayrımcı saldırılara karşı başvurusunun insanlık onurunu ve özel hayatını yeterince koruma yükümlüğünü ve dolayısıyla insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağını, özel ve aile hayatına saygı hakkını ve bu haklar bağlamında ayrımcılık yasağını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Okubamichael Debru/İsveç

Başvuru No: 49755/18

Karar Tarihi: 25/07/2024

Md.8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal Değil

Başvurucu Berhane Okubamichael Debru 1954 doğumlu bir Etyopya vatandaşıdır. 2017’de sığınmacı olarak tanındığı ve oturma izni aldığı İsveç’te ikamet etmektedir. Başvurucunun eşi ve iki çocuğu o zaman yaşamakta oldukları Uganda’dan aile bağlarına dayanarak İsveç’e oturma izni için başvurmuşlardır. Bunun dışında başvurucu bir kez, ailesi de ayrıca bir kez aynı başvuruyu yapmıştır. Başvurucu, aile birleşimi talebi asgari gelir ile barınma gereksinimlerini temin etmiş olmayı içeren “geçim şartı” olarak tanımlanan şartı karşılamadığı gerekçesiyle başvurusunun reddedilmesinin özel ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği iddiası ile AİHM’e başvurmuştur. Başvurucu yaşı ile sağlık durumu gözetildiğinde talebin reddedilmiş olmasının ayrımcılık yasağının ihlali anlamına geldiğini eklemiştir. AİHM, sığınma ve aile birleşimiyle ilgili içtihadını hatırlatarak devletlere bu konuda geniş bir takdir marjı tanındığını belirtmiştir. Mahkeme, başvurusunun ailesinin İsveç’te hiç bulunmamış olması nedeniyle devletin bu kişilerle ilgili pozitif yükümlülüğünden söz edilemeyeceğini, sığınma düzenlemelerine ilişkin başvurusunun başvurusunun ailesiyle birlikte yaşamaya ile devletin ekonomik refahı arasında bir denge kurulup kurulmamış olması bakımından inceleneceğini belirtmiştir. AİHM, başvurusunun İsveç’e sığındıktan sonra çalışarak geçimini temin etmek istediğini beyan etmesine

rağmen ancak kısa bir süre çalışmış olmasını, daha sonra sağlığı ve yaşı nedeniyle geçiminin devlet tarafından karşılandığını, süreç içerisinde durumunun değişmesine rağmen “geçim şartı”nı karşılayıp karşılamadığına dair bir inceleme talep etmediğini, başvurusunun İsveç’e yerleştikten sonra ailesini birden çok kere ziyaret ettiğini ve ailenin güvenli bir yerde bulunduğunu da dikkate alarak özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Couso Permuy /İspanya
Başvuru No: 2327/20
Karar Tarihi:25/07/2024

Md.6- Adil Yargılanma Hakkı- İhlal Değil

Başvurucunun kardeşi Irak’ta savaşı takip ederken ABD ordusunun bir otele saldırısı sonucu vefat eden bir gazetecedir. Başvuru, ölüme ilişkin ABD askerlerine karşı İspanya mahkemelerinde açılan ceza ve tazminat davalarının İspanya’nın yargı yetkisinin daralması nedeniyle durmasına ilişkindir. Başvurucu, adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Davaların açıldığı tarihlerdeki mevzuata göre İspanya, coğrafi sınırları dışında işlenen tüm suçlara ilişkin geniş bir yargı yetkisine sahiptir. 2003-2015 yılları arasında yargı makamları bu yargı yetkisi kullanılmış, deliller toplanmaya çalışılmış ve kapsamlı bir ceza soruşturulması yürütülerek olay yerine bir heyet dahi gönderilmiştir. Soruşturma aşamasında ABD’nin şüphelileri teslim etmemesi ve İspanyol yasalarının gıyaben yargılamaya izin vermemesi nedeniyle soruşturma durdurulmuştur. Sonrasında yasa değişiklikleriyle İspanya’nın geniş coğrafi yetkisi daraltılarak yargı yetkisi bakımından İspanya dışında işlenen savaş suçlarında mağdurun vatandaşlığı yetersiz hale gelmiş, şüphelinin ülkede bulunma şartı getirilmiştir. Yeni yasa olaydaki dosya dahil derdest davaların tümüne uygulanmıştır. AİHM, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve Roma Statüsü’ne atıfta bulunarak uluslararası suç eylemlerinin mağdurlarının uygun ve etkili bir tazminat elde etme hakkı bulunduğunu ve devletlerin, mahkemelerine bu tür tazminat taleplerini inceleme yetkisi vermesinin övgüye değer olduğunu, ancak evrensel yargı yetkisinin sınırlandırılmasının devletin takdir marjı kapsamında olduğunu, başvuruya konu soruşturmanın şüpheli İspanya sınırlarına girene dek “geçici” olarak durdurduğunu tespit etmiş, coğrafi olarak yargı yetkisini daraltan devletin müdahalesinin orantısız olmadığını kaydederek başvuruda ihlal olmadığına karar vermiştir.

D.H. vd. /İsveç
Başvuru No:34210/19
Karar Tarihi:25/07/2024

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı- İhlal Değil

Başvurucular Eritre vatandaşı iki çocuk, İsveç'te sığınmacı statüsüne sahip anneleri ve çocuklara Sudan'da bakan büyükanneleridir. Başvurucuların aile birleşimine dayalı olarak tüm aileye oturma izni verilmesi talebi İsveç makamlarınca reddedilmiş, ret gerekçesinin küçük yaştan bu yana engelli olan anne başvurusunun tüm ailesi için yeterli gelir elde etmemesi olduğu belirtilmiştir. Başvuranlar özel ve aile hayatına saygı hakları ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. AIHM, büyükannenin İsveç'ten önce de ailenin geri kalanıyla beraber yaşamadığı için aralarında özel bir bağımlılık olmadığını tespit etmiş, büyükanne başvuru yönünden kabul edilemezlik kararı vermiştir. Mahkeme başvurusunun yeterli geliri elde ederek aile birleşimi başvurusunda bulunma yolunun açık olduğunu, yetkili makamlarca kendisine elektrikli bir araç verildiğini ve İsveççe ve İngilizce kurslarına gitmesinin sağlandığını ancak başvuranın kurslara devam etmediğini, başvuranın iş bulma çabalarının bunlara rağmen sonuçsuz kaldığını saptamıştır. Mahkeme ayrımcılık yasağına ilişkin iddiaları açıkça dayanaktan yoksun bulmuş, özel ve aile hayatına saygı hakkı bakımından yerel makamların, başvuranların menfaatleri ile göç kontrolüne ilişkin kamusal menfaatler arasında adil bir denge kurduğunu, aile birleşimi talebini reddederken kendilerine tanınan takdir marjını aşmadıkları sonucuna varmış, başvuruda ihlal bulunmadığına karar vermiştir.

Ždanoka /Letonya (No. 2)
Başvuru No:42221/18
Karar Tarihi:25/07/2024

P1/Md.3- Serbest Seçim Hakkı- İhlal Değil

Başvuru, eski bir Avrupa Parlamentosu üyesi olan Ždanoka'nın, Letonya'nın 1991'deki bağımsızlığından sonra yasadışı ilan edilen Letonya Komünist Partisi'ne aktif üyeliği nedeniyle 2018 milletvekili seçimleri için aday listesinden çıkarılmasıyla ilgilidir. Başvuranın ilgili partide aldığı aktif rol nedeniyle 1998 ve 2002'de Letonya milletvekili adaylık başvuruları mevzuat doğrultusunda reddedilmiş, konuyla ilgili daha önce yapılan

AİHM başvurusunda Mahkeme ihlal olmadığına karar vermiştir. (Ždanoka/Letonya, [BD], Bn.58278/00) Başvuran Ždanoka 2004-2024 yılları arasında benzer bir yasal engel bulunmayan Avrupa Parlamentosu'nda üyelik yapmıştır. AİHM, başvuru konusu kısıtlamanın yasal dayanağının 2018 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından daraltıldığını ancak ilgili hükmün Anayasaya aykırı bulunmadığını, başvuranın milletvekili seçilme hakkının elinden alınmasına dair müdahalenin AİHM'in Büyük Daire kararı ile incelendiğini ve müdahalenin başvuranı cezalandırma amacı değil demokratik yapının ve ülkenin bağımsızlığının korunmasını da içeren amaçlarla orantılı uygulandığına yönelik tespitlerinin bulunduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme ilgili gerekçeleri tekrar ederek Letonya makamlarının takdir marjlarını aşmadıklarına karar vermiştir. Mahkeme başvuruda serbest seçim hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

B.A. /Kıbrıs

Başvuru No:24607/20

Karar Tarihi:02/07/2024

Md.5- Özgürlük ve Güvenlik Hakkı- İhlal

Başvuru, Suriye vatandaşı başvuranın ailesiyle Kıbrıs'a sığınmacı olarak geldikten sonra ulusal güvenlik gerekçesiyle alıkonması ve özgürlüğünü kısıtlayan idari gözetim kararının incelemesinin uzunluğu ile ilgilidir. Başvurucu ve ailesi ülkeye yasal olmayan yollardan giriş yapmış, Ledras geçiş noktasında sığınma başvurusunda bulunmuş, yetkililer tarafından belirlenen yere yerleştirilmiş, yapılan görüşmeler sonrasında başvurucunun savaşı olduğundan şüphelenmiş, telefonunda üniformalı ve silahlı fotoğrafları bulunduğu için alıkonmuştur. Başvuranın özgürlüğünün kısıtlanmasına ilişkin idari gözetim kararının yargısal denetimi iki yıl dokuz ay sürmüştür. AİHM, mevzuatta idari gözetim süresine dair bir sınırın belirlenmemiş olmasının yaklaşık üç yıllık bir alıkonmayı haklı çıkaramayacağını ve başvuranın özgürlüğünden mahrum bırakılmasının keyfi olduğunu tespit etmiş, özgürlük ve güvenlik hakkını güvence altına alan Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. İdari gözetimin yargısal denetimine ilişkin olarak temyiz incelemesinin kendi başına iki yıldan uzun sürdüğünü vurgulayan Mahkeme, yargısal denetimin ivedi olmadığına, Sözleşmenin 5. maddesinin 4. fıkrası bakımından da ihlal edildiğine karar vermiştir.

Rustamkhanli /Azerbaycan

Başvuru No:24460/16

Karar Tarihi:04/07/2024

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı- İhlal

P1/Md.1- Mülkiyetin Korunması- İhlal

Başvuru, başvurucunun tek sahibi olduğu Qanun Dergisi Editörlüğü şirketine yönelik olarak vergi idaresince habersiz ve yerinde vergi yoklaması yapılması, arama ve el koyma tedbirleri uygulanması ve şirketin banka hesaplarının dondurulmasıyla ilgilidir. Başvurucu özel ve aile hayatına saygı hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur. Mahkeme, şirket ofisinde arama ve el koyma yapılmasının özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında konuta ve yazışmalara saygı gösterilmesi hakkına yönelik bir müdahale olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, arama sırasında çok sayıda belge ve eşyaya el konulduğunu, el konulan belge ve eşyaların tümünün vergisel yükümlülüklerle ilişkin olup olmadığı konusunda denetim yapma yükümlülüğünün ilgili yasada yer almasına rağmen bu konuda herhangi bir ayırım yapıldığının gösterilemediğini saptamıştır. AİHM, ayrıca yerel mahkemelerin vergi dairesi tarafından gerçekleştirilen el koymanın yasallığı ve kapsamı konusunda anlamlı bir değerlendirme de yapmadığına dikkat çekerek müdahalenin yasaya uygunluk kriterini sağlamadığını tespit etmiş, özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın şirketinin banka hesaplarının bu yönde bir mahkeme kararı olmaksızın dondurulmasına ilişkin yasal dayanak bulunmasına rağmen yetkili makamlarca ilgili tedbirin amacı ile orantılı olduğuna dair bir açıklama sunmadıklarını, işlemi denetleyen yargı makamlarının ise tedbirin hukuka aykırı olmadığını ifade etmekle yetindiklerini, başvuranın mülkiyet hakkının ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Oghlishvili /Gürcistan

Başvuru No:7621/19

Karar Tarihi:04/07/2024

Md.2- Yaşam Hakkı- İhlal

Başvuru, başvuranın kızı E.N.'nin, kayınvalidesi ve kocası tarafından fiziksel saldırıya uğradığını bildirmek üzere polisi acil olarak aramasından bir hafta sonra intihar etmesiyle ilgilidir. Yapılan soruşturmada E.N.'nin vücudunda ciddi darp izlerine rastlanmış, dosyada

ölenin kocasının erkek kardeşi tarafından tecavüze uğramış olabileceğine dair kuvvetli şüpheye dair veriler ile özellikle kayınvalidesi tarafından düzenli olarak psikolojik şiddete uğradığına dair güçlü bulgular ve tanıklar yer almıştır. Başvurucu, kızının ölümüne neden olan olaylar zincirinin araştırılmadığını ve 6 yıldır devam eden ceza soruşturmasının etkisiz olduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme sürüncemede kalan soruşturmada ölümün gerçek sebebinin ve sorumluların tespit edilemediğini, E.N.'nin yaraları dikkate alındığında ölümünden kısa bir süre önce kötü muamele görüp görmediğinin yetkililerce belirlenemediğini tespit etmiştir. AİHM, soruşturma dosyasında ilk iki yıl araştırma yapılması sonrasında soruşturmanın yıllarca sürüncemede kalması nedeniyle soruşturma makamlarının, kadınlara yönelik şiddeti içeren davaları soruştururken özel bir özen ve gayret gösterme gerekliliğine uymadıklarını, hatta bunun E.N.'nin ölümüyle ilgili gerçeği ortaya çıkarma konusunda isteksiz davrandıklarını dahi gösterebileceğini tespit etmiştir. Mahkeme etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından yaşam hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

M.A. vd. /Fransa

Başvuru No:63664/19;64450/19

Karar Tarihi:25/07/2024

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı -İhlal

Başvuru, fuhuş ve insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin yasal düzenlemeler kapsamında cinsel hizmet satın almayı suç haline getiren bir yasa ile ilgilidir. STKlar ve bireylerden oluşan başvurular, ilgili yasa nedeniyle fuhuşun gizli ve izole bir şekilde yapılmaya yönlendiğini, yasanın fuhuş yapanları şiddete ve artan sağlık tehlikelerine maruz bıraktığını ileri sürmüşler, yasanın kişisel özerklikler ve cinsel özgürlüklere etkileri bağlamında özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğinden yakınmışlardır. AİHM, müdahalenin meşru amaçlara sahip olduğunu ve devletin bu alanda geniş bir takdir yetkisi olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, müdahalenin amaçlarıyla orantılılığına ilişkin olarak fuhuş yapan kişilerin karşılaştığı tehlikeler ve olumsuz etkilerin cinsel hizmet satın almayı suç haline getiren yasadan önce de mevcut olduğunu, bu etkilerin yasadan kaynaklandığının açık olmadığını kaydetmiştir. AİHM, kişinin cinselliğini nasıl kullanacağını özgürce seçebilmesinin bireysel kimliğin temel bir yönüne ilişkin olduğunu kabul etmekle birlikte bunun Devletin takdir yetkisini daraltmadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme ilgili yasanın kapsamlı bir yaklaşımın parçası olduğunu ve fuhuşu fiilen yasaklamayan her tür yasal hükmün yürürlükten kaldırılması, başkalarının cinsel istismarını suç haline getirerek fuhuş

yapan kişileri korumaya yönelik tedbirlerin alınması, fuhuşu bırakmak isteyen kişilerin rehabilitasyonunun desteklenmesi eksenlerine dayanan düzenlemelerin bir unsuru olduğunu tespit etmiştir. Yasa, fuhuş yapan kişilere yönelik tecavüz, şiddet veya cinsel saldırı için daha ağır cezalar öngörmüş, fuhuştan uzaklaşan kişileri desteklemeye yönelik tedbirler ile haklara ve sağlık hizmetlerine erişimini iyileştirmeye yönelik özel tedbirler getirmiş, fuhuş yapanların kendi başlarının çaresine bakmak zorunda bırakılmamalarını sağlayacak tedbirler öngörmektedir. Mahkeme, yasa ile devletin yarışan haklar arasında adil bir denge uyguladığına ve takdir yetkisini aşmadığına kanaat getirmiş, başvuruda ihlal bulmamıştır.

Selçuk /Türkiye

Başvuru No:23093/20

Karar Tarihi:09/07/2024

Md.2 - Yaşam Hakkı -İhlal Değil

Başvuru, 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara Garı yakınında gerçekleştirilen barış mitinginde çok sayıda kişinin ölümü ve yaralanmasıyla sonuçlanan intihar saldırısıyla ilgilidir. Saldırıda yaralanan kişilerden olan başvuru yetkililerin saldırıyı durdurmak için önleyici operasyonel tedbirleri almamaları ve polisin saldırıdan hemen sonra biber gazı kullanması sonucu kurtarma ekiplerinin hızlı müdahalesinin engellenmesi nedeniyle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, saldırı öncesinde gösteri için toplananların hayatlarına yönelik gerçek ve yakın bir tehdit bulunduğu dair herhangi bir somut delil bulunmadığını, polisin gösteri nedeniyle kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamak için önlemler aldığını belirlemiştir. Mahkeme, yetkililerin bir terör saldırısı tehlikesini hafife aldıklarını gösteren veya daha doğru istihbarat, daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlerle ölüm ve yaralanmaların engelleyebileceği yönünde bir veri bulunmadığını saptamıştır. Mahkeme polisin saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine ulaşmasını sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmasının kurtarma görevlilerinin hızlı müdahalesini herhangi bir şekilde engellediğinin ortaya konulamaması nedeniyle yetkili makamların Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamındaki asli yükümlülüklerini ihlal etmediklerine karar vermiştir. Mahkeme, yaşam hakkının usuli yönüne ilişkin olarak mevcut davada idare mahkemeleri tarafından başvurana ödenen tazminatın davanın koşullarına göre yeterli olduğunu değerlendirmiş, başvuruda ihlal bulmamıştır.

Sahraoui vd. /Fransa
Başvuru No:35402/20
Karar Tarihi:11/07/2024

Md.2 -Yaşam Hakkı- İhlal Değil

Başvuru uyuşturucu bağımlılığı olan bir mahkûmun, bir kısmı tıbbi yetkililer tarafından reçete edilmemiş olan çeşitli ilaçları aşırı dozda alması sonucu gerçekleşen ölümüne ilişkindir. Başvurucular hapisanede hücre arkadaşı vasıtasıyla uyuşturucu temin eden yakınlarının ölümünden dolayısıyla devletin S.T'nin yaşamını koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. AİHM, S.T.'nin ikinci cezaevine nakledilmesinin üzerinden yalnızca altı hafta geçtiğini, bu süre zarfında S.T.'nin uyuşturucu bağımlılığına ilişkin şikayetleri nedeniyle hücre arkadaşının başka bir yere nakledilmesine karar verildiğini, yetkili makamlar tarafından doktorun talimatları doğrultusunda uygun tedavinin sağlandığını tespit etmiştir. Mahkeme, S.T.'nin sağlığının düzenli olarak izlendiğini tespit etmiş, yetkili makamların herhangi ihmalkâr bir davranışı ile gerçekleşen ölüm arasında nedensel bir bağlantı kurmanın mümkün olmadığı sonucuna varmıştır. AİHM, yerel mahkemelerin ölümün ilgili makamların ihmal veya özen eksikliğiyle bağlantılı olduğunun gösterilemeyeceği yönündeki tespitinden ayrılmak için bir neden olmadığına, dolayısıyla yaşam hakkına bağlı pozitif ödevin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Y.T. /Bulgaristan
Başvuru No:41701/16
Karar Tarihi:04/07/2024

Md.8- Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı- İhlal

Başvuru fiziksel görünümü, sosyal ve ailevi ilişkileri uzun süredir değişmiş olmasına rağmen, transseksüel başvurucunun cinsiyet değişikliğinin nüfus kayıtlarına işlenmemesine ilişkindir. Başvuranın erkek kimliğinin yasal olarak tanınması talebi Bulgaristan mahkemeleri tarafından reddedilmiştir. AİHM, yetkili makamların başvuranın cinsel kimliğiyle ilgili olarak özel hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini incelemiştir. Mahkeme, başta Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamenterler Meclisi olmak üzere uluslararası kuruluşlar ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelinde ayrımcılıkla mücadele tedbirleri hakkında yayınlanan ve

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları bilgi notu **Temmuz 2024**

Devletlerin resmî belgelerde isim ve cinsiyet değişikliğini hızlı, Őeffaf ve erişilebilir bir Şekilde mümkün kılmaları tavsiyesini içeren tavsiyelere atıfta bulunmuştur. Mahkeme, ulusal makamların, ilgili ve yeterli gerekçeler sunmadan ve diğer vakalarda aynı cinsiyet değişikliğinin tanınmasının hangi nedenle mümkün olduğunu açıklamadan, başvuranın cinsiyet değişikliğinin yasal olarak tanınmasının reddedilmesini başvuranın özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına haksız bir müdahale olduğuna karar vermiş, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.